

SPRINT

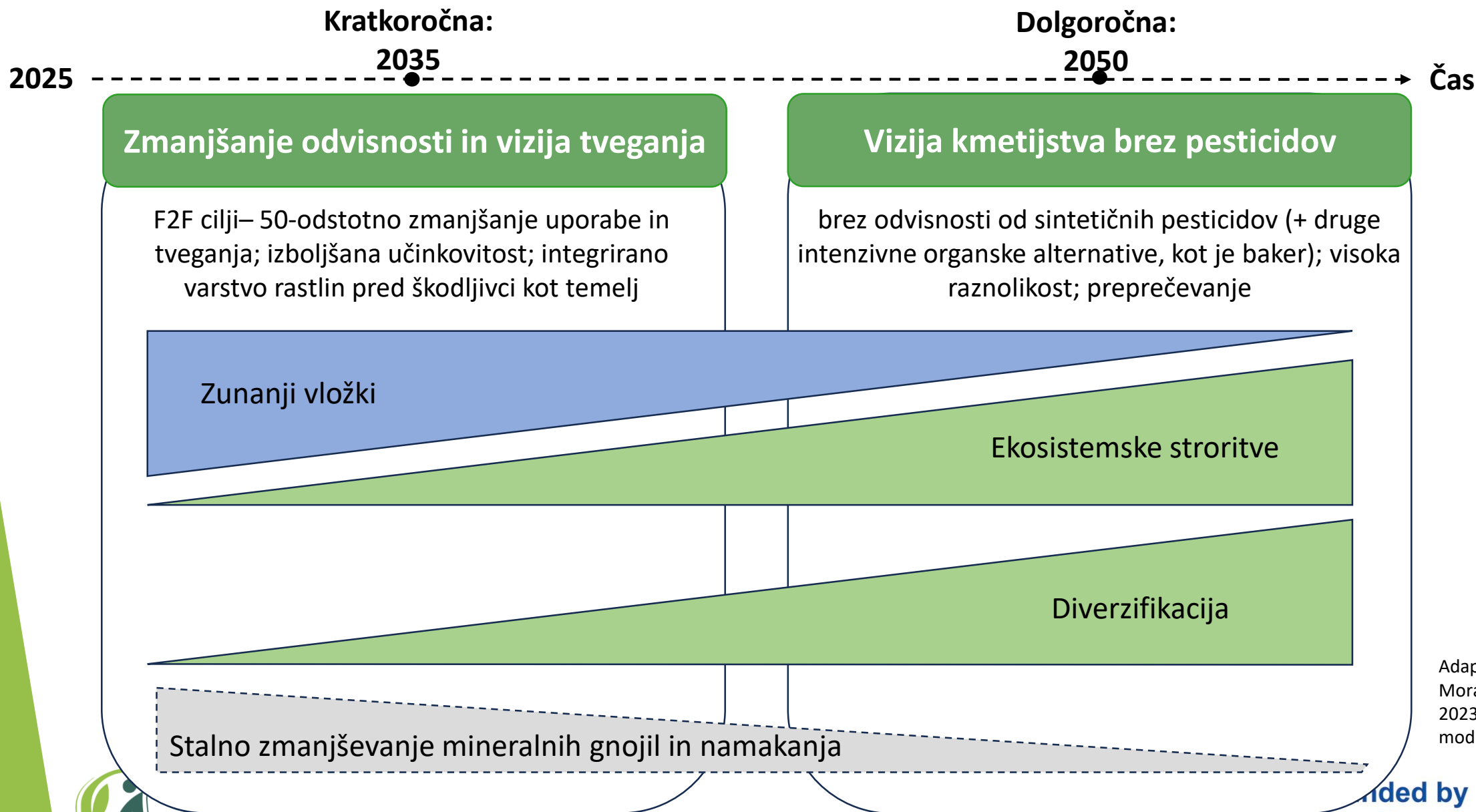
SUSTAINABLE PLANT PROTECTION TRANSITION

Kako zmanjšati odvisnost od pesticidov?

*Poti in vizija prihodnosti brez
sintetičnih pesticidov*

Povzetek prihodnje vizije

Adapted from
Mora et al,
2023 with
modifications

Povzetek prihodnje vizije

2035 Zmanjšanje odvisnosti in tveganja

- Prehod na kurativne namesto preventivnih metod
- Nadomestite z možnostmi biološkega nadzora.
- Uporabite mehanske in digitalne metode nadzora
- Prilagodite se z novimi posevki ali sortami

Rezultati delavnic za deležnike 2024

- *Raziskave in razvoj*
- *Znanje*
- *Ekonomika*
- *Politika*
- *Politike*
- *Zakonodaja*
- *Miselnost*

2050 Kmetijstvo brez pesticidov

- **Raznoliki, odporni kmetijski sistemi**, ki vključujejo biotsko raznovrstnost, biokontrolo in ekološke prakse.
- Kmetije kot **trajnostni ekosistemi**, ki uravnatežujejo kmetijstvo in naravo.
- Kmetje, opolnomočeni z avtonomijo, **inovacijami in izmenjavo znanja**.
- Močnejša lokalna gospodarstva s **krajšimi dobavnimi verigami** in zadrugami.
- Politike, ki zagotavljajo **pravično nadomestilo** in zmanjšujejo korporativni nadzor.
- Družba, ki ceni **ekološko odgovornost** in trajnostno kmetijstvo.

Vizija 2050

Prehod k zmanjšani rabi pesticidov

Vaja 1: Prioritete

Najpomembnejša pri preobrazbi k kmetijstvu brez sintetičnih pesticidov je ...

- ...opolnomočenje kmetov na trgu in krepitev zaupanja in razumevanja med proizvajalci in potrošniki
- ...spodbujanje ekonomske odpornosti na kmetijskih trgih v spreminjajočem se svetu
- ...skrb za naravo in okolje kot celoto
- ...izboljšanje in varovanje zdravja in varnosti posameznikov in skupnosti
- ...zagotavljanje, da ima vsakdo pravičen dostop do varne, hranljive in zadostne hrane
- ...spodbujanje radovednosti, raziskav in inovativnih rešitev, ki so skladne z etičnimi in trajnostnimi praksami
- ...cenjenje in podpiranje tradicionalnega kmetijskega znanja in praks, ki so skladne z regionalno zgodovino in okoljem
- ...zagotavljanje preglednosti v dobavnih verigah, etične trgovine in odgovornosti pri označevanju in oblikovanju cen

Vaja 2: Odziv na vizijo

Mešane kmetije brez pesticidov v Sloveniji do leta 2050

Do leta 2050 bodo mešane kmetije s poljedelstvom in živinorejo v Sloveniji tvorile srce biotsko raznovrstnih agroekosistemov z nizkimi vložki, ki temeljijo v gorati in hriboviti krajini. Kmetje in potrošniki oblikujejo odporne, lokalne prehranske sisteme z ekološkimi praksami, sodelovanjem in skupnim upravljanjem.

1. Mešane kmetije so sprejete kot kulturni in ekološki temelj skupnosti. Ozaveščeni potrošniki spodbujajo povpraševanje po lokalni, sezonski in raznoliki hrani. Medtem nova generacija kmetov združuje tradicionalno znanje in digitalna orodja in sodeluje med seboj v podeželskih skupnostih.
2. Kmetije gospodarijo s posevki, živino in krajino kot en sam sistem. Izvajajo kolobarjenje, čredinsko pašo, skrbijo za mozaično krajino bogato s habitati, kmetje izvajajo naravne ukrepe za zatiranje škodljivcev, oskrbijo za zdravje tal in se pri pridelavi prilagajajo raznolikemu terenu Slovenije.
3. Regionalne zadruge zagotavljajo poštene cene, lokalno predelavo in logistiko. Javna naročila, prometna infrastruktura in mreže vzajemne pomoči ohranjajo mešane kmetije sposobne preživetja in odporne na zunanje vplive.
4. Inovacije temeljijo na regionalnih modelnih kmetijah in živih laboratorijih, kjer tradicionalno znanje, digitalna orodja in interdisciplinarno sodelovanje podpirajo agroekologijo in prilagodljivo učenje.
5. Upravljanje na lokalnem nivoju, varen dostop do zemljišč in prehranske politike podpirajo ponovno vključevanje sočasne pridelave živine in posevkov. Sooblikovane politike prilagajanja krepijo biotsko raznovrstnost, odpornost na podnebne spremembe in dobro počutje podeželskih skupnosti.

Kako pridemo tja? Poti do vizije

Naš cilj bo doseči to vizijo v 25 letih, vendar so na tej poti potrebni ukrepi za dosego te vizije:

- *R&D*
- *Knowledge*
- *Economics*
- *Political*
- *Policy*
- *Regulation*
- *Mindset*

Kratkoročno (0–5 let): Hitri ukrepi za takojšen učinek, ki postavljajo temelje za prihodnji napredek.

Srednjeročno (5–15 let): Razširitev uspešnih ukrepov in njihova vključitev v širše sisteme za široko uporabo.

Dolgoročno (15–25 let): Vzpostavitev trajnih, samozadostnih praks za zagotovitev odpornega sistema brez pesticidov.

Vaja 3: Razprava o viziji

Kako pridemo tja? Poti do vizije

Vision dimensions:	Strateški fokus	Konkretna izvedba:
Kognitivne in socialne norme	Spreminjanje miselnosti in kulture	Kako ljudje razmišljajo in čutijo glede kmetijstva, hrane in narave.
Kmetijske prakse in inovacije	Pametno, bolj zeleno kmetijstvo	Praktični ukrepi in raziskave na kmetijah , ki zmanjšujejo uporabo kemikalij in krepijo odpornost.
Ekonomika in vrednostne verige	Pravični in podporni trgi	Finančna in trgovinska plat kmetijstva: cene, spodbude in varnost dohodka.
Sistemi znanja in raziskave	Skupno učenje in raziskovanje	Kako skupaj ustvarjamo in širimo znanje .
Vladanje, politike in institucionalni okviri	Pravila in pomoč	Politike in institucije , ki omogočajo spremembe (razen finančnih).

Dimenzija/Vidik Vizije	Kratkoročna (v 5 letih)	Srednjeročna (6-11 let)	Dolgoročna (11-20 let)
Transformacija Kognitivnih & socialnih norm Vloga v družbi	Spodbujati javno razpravo o prehranskih sistemih prek forumov z več deležniki, dogodkov, ki jih vodi javnost, in medijskih kampanj, s čimer se spodbuja kolektivna ozaveščenost o vplivih uporabe pesticidov na okolje in zdravje ljudi. Opolnomočiti kmete za sodelovanje pri načrtovanju politik in krajine prek lokalnih/občinskih/regionalnih svetov in platform civilne družbe.	Izvedba nacionalne socialno-psihološke raziskave za prepoznavanje ovir in motivacij za ekološko kmetovanje. Podprite medgeneracijsko izmenjavo znanja (npr. posredovanje dobrih zgodb, obiski kmetij, mentorstvo) in povezovanje prehranske dediščine s trajnostjo. Podprite medgeneracijsko mentorstvo in programe prenosa znanja in kmetij, ki združujejo mlade in starejše kmete.	V šole in poklicne programe vključite celovito prehransko pismenost, ki povezuje prehrano, ekologijo in lokalno kmetijstvo. Normalizirajte prehranske spremembe, ki zmanjšujejo količino odpadkov in so usklajene z mešanim kmetijstvom, povezanim s krajino (npr. uporaba drobovine, mlečni izdelki iz pašno-kosnih kmetij).
Kmetijske prakse in inovacije	Pilotni agroekološki sistem zatiranja škodljivcev, kolobarjenje in ozelenitve prilagojene lokalnim značilnostim terena. Podpora inokulantom iz komposta, modularni mehanizaciji in trajnim travnikom bogatim z vrstami. Napredne platforme za izmenjavo hranil med kmetijami in spodbujanje vključitve živine v poljedelske sisteme.	Povečanje obseg kolektivnega načrtovanja pridelave v mozaični krajini, vključno s koridorji biotske raznovrstnosti in integracijo habitatov. Vzpostavite programov za rejo/pridelavo v mešanih sistemih, ter posevke odporne na škodljivce in prilagojene regionalnih značilnostim.	Podpirati raziskovalce in svetovalce pri soustvarjanju mešanih živinorejsko-poljedelskih sistemov s kmeti, ki bodo dosegli cilje glede produktivnosti, biotske raznovrstnosti in organske snovi v tleh.
Ekonomika & vrednostne verige	Razviti financiranje za namen preobrazbe, ki je prilagojeno vrsti in velikosti kmetije ter regiji v katero je umeščena. Pilotno izpeljati plačila za ekosistemske storitve za biotsko raznovrstnost, ogljik in upravljanje z vodo na mešanih kmetijah. Financirati (mobilne) enote za so-uporabo za predelavo mleka, žitaric in mesa v majhnem obsegu. Podpirati lokalne politike javnih naročil, ki dajejo prednost lokalni sezonski hrani brez uporabe pesticidov.	Preoblikovati zadruga v središča za prehrano (food-hub) s polno ponudbo storitev, ki usklajujejo trženje, predelavo in logistiko. Razširiti modele partnerskega kmetovanja, ki spodbujajo tesnejše odnose med kmeti in potrošniki prek neposrednih prodajnih kanalov. Razširiti kratke dobavne verige, digitalne tržnice in oznake izdelkov z dodano vrednostjo.	Institucionalizirati pošteno oblikovanje cen, regionalne blagovne znamke in mehanizme delitve tveganja za pridelovalce na mešanih kmetijah. Razširiti vzajemne mreže dela za pomoč na kmetijah in krožne vrednostne verige z uporabo stranskih proizvodov kmetijstva. Utrditi razvoj podeželja z integriranimi lokalnimi prehranskimi sistemi, regionalno blagovno znamko in ustvarjanjem delovnih mest pod vodstvom zadrug.
Sistemi znanja & raziskav	Okrepiti »trikotnik sodelovanja« med raziskovalnimi ustanovami, svetovalnimi službami in kmeti. Zagotoviti spodbude za kmete, ki se ukvarjajo z raziskavami. Uvesti pilotne mreže eksperimentalnih in demonstracijskih kmetij (»Master Farms« - kmetije znanja). Institucionalizirati operativne skupine EIP-AGRI in študijske kmetije.	Razviti napredne programe usposabljanja za agroekologijo in stalnega strokovnega razvoja za svetovalce. Razviti spletne učne platforme, ki ponujajo modularno in dostopno usposabljanje. Sodelovati pri razvoju digitalnih orodij za celostno načrtovanje živinoreje, travništva in poljedelstva.	Institucionalizirati prilagodljiva učna omrežja, ki povezujejo kmete, raziskovalce in politiko prek deljenja podatkov in povratnih zank znanja. Vključiti ekološko pismenost in tradicionalno znanje v vse kmetijsko izobraževanje. Spodbujati medsektorsko sodelovanje, ki povezuje sektorje kmetijstva, javnega zdravja, izobraževanja in okolja.
Reforma vladanje, politik upravljanja, in institucionalnih okvirjev	Javni projekti in spodbude za spodbujanje prilagoditev prehranskih navada. Zagotoviti zagonska sredstva za ponovno vključitev poljščin ali živine v prej specializirane kmetije. Zagotoviti, da strateške politike aktivno spodbujajo preobrazbo vseh vrst in velikosti kmetij.	Ustanoviti nacionalni agroekološki svet z več deležniki, ki bo nadzoroval dolgoročni prehod. Uvesti regionalne svete za prehransko politiko z občinami, zadrugami in civilno družbo. Uvesti sistem pravičnega dostopa do zemljišč.	Zaščitite kmetijska zemljišča kot ekološko in kulturno infrastrukturo/dobrinno. Institucionalizirajte politike participativnega upravljanja krajine in gospodarjenja z zemljišči. Uvedite kvote za javno naročanje hrane iz raznolikih tipov kmetij in brez uporabe pesticidov.

Vaja poti preobrazbe: vprašanja za razpravo

- **Prosimo, ocenite: Katera dimenzija menite, da je najpomembnejša za doseganje ciljev vizije? Zakaj?**
 - Upoštevajte kognitivno in socialno preobrazbo, kmetijske prakse in inovacije, ekonomiko in vrednostne verige, sisteme znanja in raziskav, vladanje, politike upravljanja in institucionalni vidik)
- **Ali se strinjate s predlaganimi ukrepi v tabeli in njihovo prednostno razvrstitvijo v kratkoročnem, srednjeročnem in dolgoročnem časovnem okvirju?**
 - Kateri ukrepi se vam zdijo še posebej pomembni v vašem lokalnem ali regionalnem kontekstu?
 - Ali menite, da bi bilo treba dodati še druge ukrepe?
 - Ali obstajajo kakšni ukrepi, ki se zdijo manj pomembni ali bi jih bilo treba prilagoditi ali odstraniti?
- **Kako predlagate obvladovanje kompromisov na poti preobrazbe?**
 - Na primer, kako krepiti lokalne trge, da bodo razvojno uravnotežni z močnim globalnim trgom?

SPRINT

SUSTAINABLE PLANT PROTECTION TRANSITION

European
Commission